

GODIŠNJI IZVJEŠTAJ

SEPTEMBAR 2018 – SEPTEMBAR 2019

1. HUMANITY IN ACTION SUMMER FELLOWSHIP

1.1 Humanity in Action Summer Fellowship u Sarajevu

>> Kratki opis

Organizacija Četvrtog Humanity in Action fellowshipa u Sarajevu je protekla prema planiranom rasporedu i dinamici. U programu je učestvovalo 16 fellowsa – 5 učesnika iz Bosne i Hercegovine, 5 učesnika iz USA, po jedan učesnik iz Poljske, Holandije, Njemačke, Francuske, te dvoje iz Danske. Učesnici iz BiH na ljetnom programu bili su:

Lejla Bašić, rođena 1996. godine. Srednju školu je završila u Bihaću, a trenutno studira na Odsjeku za psihologiju na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu. Lejla je bila učesnica PDVIAGMM programa.

Ismihana Čizmedžić, rođena 1999. godine. Nakon završene srednje škole u Travniku, Ismihana upisuje Ekonomski fakultet Univerziteta u Sarajevu, te je imala priliku raditi za Centralnu izbornu komisiju BiH.

Alma Hasanbegović, rođena 1995. godine. Studira na master studiju Farmaceutskog fakulteta u Sarajevu, aktivno je angažovana na različitim omladinskim projektima.

Amina Pirić, rođena 1993. godine. Amina je trenutno na Master studiju Ekonomskog fakulteta u Sarajevu. Aktivna je u svojoj zajednici i volonter je u SOS dječijem selu proteklih desetak godina. Amina je bila učesnica PDVIAGMM programa.

Berina Porča, rođena 1994. godine. BA studij je završila na Internacionalnom Univerzitetu u Sarajevu na odsjeku za Međunarodne odnose, nakon čega je stažirala u Parlamentarnoj skupštini BiH. Trenutno je dio tima u Delegaciji Europske Unije u BiH.

Ovogodišnjem organizacionom timu se pridružila Amra Karčić, prošlogodišnja učesnica HIA Summer Fellowshipa u Sarajevu.

Svim učesnicima je osiguran besplatan boravak u Sarajevu, te su kroz osigurana sredstva pokriveni i svi drugi troškovi predavanja, ishrane, materijala i putovanja u BiH. Pored Fonda otvoreno društvo BIH (FOD), National Endowment for Democracy (NED), Friedrich Ebert Fondacije u BiH (FES), Ambasade Republike Poljske u BiH, Atlantic grupe u BiH, Messer BH Gas-a, te drugih privatnih donatora, realizaciju projekata je podržao i Ekonomski fakultet Univerziteta u Sarajevu, koji je ustupio prostor E-NET centra na korištenje tokom trajanja cijelog fellowshipa.

Program je bio podijeljen na predavanja i interaktivnu diskusiju na EFSA, studijske posjete gradovima u BiH, te action project week. Istaknuti i uvaženi stručnjaci iz različitih sektora - vlade i nevladinih organizacija, stranih predstavništava, medija, te akademije – su održali predavanja i radionice o temama koje se direktno tiču i odnose na zaštitu ljudskih prava u BiH, te promociju kulture demokratskog dijaloga, suživota i pluralizma. Program je sadržavao i praktičnu komponentu u vidu studijskih posjeta relevantnim institucijama i lokacijama u glavnom gradu BiH, te Banja Luci, Prijedoru, Mostaru, Konjicu i Srebrenici.

>> Sažeci predavanja i radionica

Prof. dr. Lamija Tanović

Svoje predavanje je započela s historijskim pregledom razvoja državnosti i društva u Bosni i Hercegovini. Govorila je o posljedicama rata i prikazala je kakva je trenutna situacija. Profesorica Tanović je predočila kako promjena etničkog sastava ima uticaj na obrazovni sistem. Kao primjer navedena je slučaj „dvije škole pod jednim krovom“ koji se realizuje u 54 škole u FBiH - posljedice koje proizilaze iz ovih dešavanja. Dotakla se i uloge međunarodne zajednice i Ustava koji je sam po sebi diskriminatoran. Završni dio predavanja ostavljen je za pitanja i diskusiju sa učesnicima.

Dijana Duvnjak

Gospođica Duvnjak, iz Fondacije 787, održala je radionicu o unaprijeđenju komunikacijskih vještina i interakciji u profesionalnom i privatnom okruženju. Pojasnila je kako da razumijemo drugog sagovornika, njegove pokrete, gestikulacije. Naglasila je kako je važno imati dobre komunikacijske vještine za ostvarivanje najboljeg ishoda iz svake životne situacije. Podijelila je svoje znanje o različitim tehnikama koje imaju za cilj poboljšati aktivno slušanje, te je objasnila razliku između pasivnog, asertivnog i agresivnog ponašanja. Kasnije je govorila o govoru tijela i o načinima kako može poboljšati našu svakodnevnu komunikaciju.

Dr. Nicolas Moll

Dr. Moll je historičar sa fokusom na post-konfliktno nasljeđe i dinamiku rata u BiH 1992-1995. Fellowsi su imali priliku čuti više o historiji raspada Jugoslavije, ratu u Bosni i Hercegovini 1992-1995., te njenim post-konfliktnim nasljeđima koji traju do danas. Fellowsi su imali mnogo pitanja vezanih za historijski razvoj zemlje, akcije koje se danas poduzimaju za rješavanje zločina počinjenih u ratu i kako se sve to uklapa u političku sliku zemlje.

Alma Mujanović i Ira Adilagić

Senior Fellow Alma Mujanović i Ira Adilagić, ispred “Znak za riječ”, su započele svoju interaktivnu radionicu razgovarajući jedna sa drugom koristeći samo znakovni jezik i druga sredstva neverbalne komunikacije. Nakon nekoliko minuta pozvali su učesnike da im se pridruže koristeći ovaj vid komunikacije. Cilj ovog eksperimenta je bio da učesnici shvate da je neverbalna komunikacija dio našeg sistema shvatanja realnosti, te kako ovu vrstu komunikacije koristimo u svakodnevnom životu, a da toga nismo ni svjesni. Nakon toga su fellowsi učestvovali u vježbi gdje su dobili različite zadatke da poboljšaju svoje komunikacijske vještine tako što su im prezentovani primjeri situacija unutar grupa koje inače mogu biti sklone eskalaciji ako se ne adresiraju na odgovarajući način, za šta su zajednički tražili rješenja.

Dr. Midhat Izmirlija

Dr. Izmirlija pružio je pregled ustavnih i pravnih stvarnosti koje postoje u BiH. Govorio je o dva identiteta koja svaka osoba u BiH ima: identitet Bosanca, kao i pripadnik jednog od „konstitutivnih naroda“. Ovo čini BiH pluralnim društvom, u kojem jedna osoba nema jedan glas. Prema dr. Izmirliji demokratija je u ovom slučaju moguća samo ukoliko svaka grupa bude predstavljena, a to se može postići stvaranjem funkcionalne formule. Takođe je

istakao da političke stranke u BiH nisu tradicionalno ljevičarske ili desničarske, već da su pretežno etnički opredijeljene.

Almir Alić

Gospodin Alić, iz ureda rezidualnog mehanizma ICTY u BiH, je započeo svoje predavanje uvodnim riječima o ratnim dešavanjima koja su se desila u bivšoj Jugoslaviji devedesetih godina. Objasnio je razloge uspostavljanja ICTY suda i njegovo osnivanje. Gospodin Alić je uspio da predstavi statističke podatke o radu ICTY, govorio je također o prenošenju odgovornosti na domaće sudove. Naznačio je i termine zločina genocida te šta je to sve što taj termin obuhvata i na koji način ICTY ima važnu ulogu u procesu tranzicione pravde u Bosni i Hercegovini.

Ivana Kešić

Kroz veoma interaktivnu radionicu, gđa Kešić je upoznala fellowse sa historijom i vrstama društvenih pokreta od 60-ih do danas. Radionica je bila takođe posvećena artvizmu - društveno angažovanoj umjetnosti kao obliku javne akcije i zalaganja za promjenu. U drugom dijelu sesije fellowsi su podijeljeni u grupe i dobili su zadatak da osmisle koncept društva za koje su vjerovali da će biti savršeno za svakog građanina, te unutar tog koncepta predstaviti njegovu infrastrukturu.

Dr. Dženeta Karabegović

Dr. Karabegović je govorila o tranzicijskoj pravdi i navela primjere lokalnih inicijativa za tranzicijsku pravdu u BiH i inostranstvu koje je pokrenula bh. dijaspora. Argumentirala je kako bosanski akteri dijaspore pokazuju svoju sposobnost da igraju ulogu u različitim političkim i društvenim procesima u svojoj domovini, uključujući tranzicijsku pravdu. Inicijative transnacionalne memorializacije dijaspore postale su uklopljene i održane u različitim kontekstima. Usporedila je napore za memorizaciju u dva lokaliteta u Bosni i Hercegovini s različitim nivoima koordinacije između dijaspore, povratnika i lokalnih institucionalnih aktera. Prema njenom mišljenju, memorializacija i komemorativne prakse koje je započela dijaspora bez institucionalne podrške njihove domovine mogu dovesti do koordinacije među raznovrsnijim akterima, naposljetku njegujući nove, alternativne i inkluzivnije memorije. Završila je predavanje naglašavajući važnost tranzicione pravde i otvorila prostor za pitanja fellowsa.

Mirna Buljugić

Gospođa Buljugić, izvršna direktorica BIRN BiH organizacije koja promovira slobodu govora, ljudskih prava i demokratske vrijednosti, govorila je o ulozi obrazovnog sistema BiH u stvaranju historijskih narativa o ratu u BiH 1992-1995. Nakon prikazivanja kratkog dokumentarnog filma, u kojem su prikazani intervjui sa srednjoškolcima iz cijele BiH, gdje iznose svoje mišljenje o ratu, iako niko od njih nije bio rođen početkom 90-ih, gđa Buljugić je kroz različite primjere pokazala fellowsima kako različite etničke grupe u BiH stvaraju različite narative o ratnim vremenima 90-ih, čak i putem materijala za učenje u školama.

Ajna Jusić

Ajna Jusić je govorila o važnom radu Asocijacije "Zaboravljena djeca rata" i njihovom uticaju na oblikovanje narativa postkonfliktne BiH. Prema nekim procjenama desetina hiljada žena i djevojčica silovano je tokom rata u Bosni 1992.-95., a vjeruje se da broj

djece koja su rođena kao posljedica tog zločina doseže i do 4.000. Nazivaju se zaboravljenom djecom rata. Ajna Jusić jedna je od njih. Rođena je u septembru 1993. godine u Zenici. Ajnina majka bila je žrtva silovanja tokom rata u Bosni. Tada je imala samo 22 godine. Ajna danas živi u Sarajevu, stekla je diplomu psihologije i aktivistkinja je za udruženje Zaboravljena djeca rata. Prema njenim riječima, udruženje ima 15 aktivnih članova, ali ima do 60 neaktivnih članova u cijeloj zemlji. Ajna naziva žene i devojke koje su silovane tokom rata *herojkama*.

Aida Čerkez

Fellowsi su imali ekskluzivnu priliku da pogledaju film "Kako se ova zemlja zove sada?" Josepha Piersona prije njegove svjetske premijere. Nakon projekcije filma gospođa Aida Čerkez, jedna od koautorica filma, razgovarala je s našim fellowsima o svojim ličnim i profesionalnim iskustvima tokom rata u Bosni, kada je radila kao novinarka Associated Press-a, na čemu je zasnovana vodeća ženska uloga u filmu.

Dr. Veronica Czastkiewicz

Dr. Czastkiewicz je predavanje otvorila govoreći o svom višemjesečnom univerzitetskom programu u inostranstvu, fokusiranom na posjete bivšim koncentracionim logorima. Centralno pitanje koje se postavljalo tokom cijelog njenog putovanja bilo je koja je svrha posjećivanja mjesta masovnih zločina. Fellowsi su iznijeli svoja mišljenja, koja su varirala od toga da je svrha odlaska tamo da postanu svjesniji jer to postaje stvarnije, do toga da je prema jednom od fellowsa šutnja činjenje nepravde žrtvama. Dr. Czastkiewicz je bila kritična prema uključivanju posjeta mjestima ratnih zločina gdje se genocid dogodio kao dio odmora, kao i prema slikanju selfie-a ili nekih drugih neprimjerenih radnji koje nepoštuju žrtve. Kasnije je dr. Czastkiewicz objasnila i razradila pravila koja treba slijediti kako bi se u potpunosti odala počast žrtvama. Kroz cijelo predavanje fellowsi su bili veoma angažovani i izjavili su vlastiti spor, jer smatraju da je posjećivanje spomen-mjestima postalo moderna stvar, te su isticali su važnost etike.

Armela Ramić

Gospođa Armela, advokat iz Sarajeva, govorila je o procesu traženja pravde za žene žrtve rata i zastupanju žrtava pred Sudom BiH, te na koje je sve prepreke nailazila i sa kojim su se preprekama žene žrtva rata suočile. Postoji neravnoteža između tretmana žrtve i počinioca navodeći da žrtva sa jedne strane neće imati pravnu ili socijalnu zaštitu – dok će počinioc imati pravo na više od jednog advokata. Kasnije je govorila o specifičnostima krivičnih postupaka i spomenula neke pozitivne promjene koje su se dogodile u posljednjih nekoliko godina. Od 2015. godine, više nije neophodno da tužioc dokazuje element sile u slučajevima silovanja koji su bili u potpunosti protiv međunarodnih standarda. U Federaciji BiH ukinuta je zastara. Nažalost, u Republici Srpskoj još uvijek postoji zastara od tri do pet godina. Gospođa Ramić je svoje predavanje zaključila rekavši kako još uvek postoji puno stigmatizacije žrtava i nedovoljno obrazovanja na tu temu.

Dr. Adis Maksić

Dr. Maksić je ponudio perspektivu na odnos između etničke politike i nasilja koja primjenjuje lekcije iz teorije diskursa i nedavna otkrića o ulozi emocija u ljudskoj spoznaji. Raspravljao je o presjeku između teorije diskursa i literature o afektivnoj spoznaji, ocrtavajući diskurzivno-afektivni analitički okvir i primjenjujući ga prema razumijevanju etničke politike u Bosni i Hercegovini. Analizirao je procese koji su doveli do rata u Bosni

iskazujući ulogu nacionalističkih stranaka u proizvodnji emocionalne polarizacije koja je kulminirala u oružanu mobilizaciju. Zatim je tvrdio da je emocionalna zaostavština rata odlučno oblikovala savremenu politiku u Bosni i Hercegovini, održavajući duboke etničke podjele i potencijal za buduće nasilje.

Dr. Sabina Čehajić – Clancy

Dr. Čehajić-Clancy, psihologinja čije je istraživanje fokusirano na proces pomirenja, je razgovarala sa fellowsima o društvenim identitetima u (post)konfliktnim društvima s posebnim naglaskom na mlade u BiH. Uglavnom je raspravljala o bosanskom kontekstu, međutim, također je priznala da bosanskohercegovačko društvo nije jedinstveno u procesu tranzicijske pravde. Budući da je u svim postkonfliktnim scenarijima percepcija "drugih" vrlo negativna, ključno je odgovoriti na pitanje kako krenuti dalje i obnoviti oštećeno povjerenje. Dr. Čehajić-Clancy detaljno je razgovarala o pristupu koji koristi tijekom provođenja intervjua s ljudima. Ključna poenta ovih razgovora je neosuđivati i pokušati pronaći zajedničkog gledište sa ispitanicima. Ovo olakšava postizanje pomirenja koje bi se trebalo temeljiti na tri elementa: priznanju prošlosti, međugrupnom oprostaju i prihvatanju moralne odgovornosti. Dr. Čehajić-Clancy objasnila je da je postupak pomirenja nemjerljiv, jer mu je cilj regulisanje negativnih emocija kao što su strah, anksioznost i bijes.

Dr. Damir Kapidžić

Dr. Kapidžić je započeo svoje izlaganje pitajući fellowse šta je značenje demokratije i kako ona funkcioniše. Detaljno je objasnio koncepte reprezentativne demokratije i deskriptivne reprezentacije. Ovo drugo, koje se uglavnom zasniva na konceptu identiteta, korijen je bosanskog modela dijeljenja moći. Dr. Kapidžić je nekoliko puta izazvao fellowse pitajući ih zašto Bosanci glasaju za ljude iste nacionalnosti; zašto je podjele po etničkoj liniji gotovo nemoguće prevladati i kako je predstavljena vlast u Bosni? Ustvrdio je da etnička podjela moći i korupcija predstavljaju osnovni problem u BiH, a da samo obrazovanje i pritisak vjerskih lidera mogu napraviti značajne promjene u Bosni.

Zvezdana Jakić i Vedrana Rebić

Gđa Rebić i gđa Savić su za fellowse pripremile niz vježbi s ciljem da im pomognu da u potpunosti procesiraju iskustvo drugog studijskog putovanja u Memorijalni centar Potočari u Srebrenici. Fellowsi su iznijeli svoje dojmove o iskustvu u Srebrenici, što je dovelo do vrlo intenzivne sesije u kojoj su se osjećali sigurno da podijele svoja iskustva, kako lična, tako i iskustva vezana za Fellowship.

Dr. Anida Sokol

Nakon što je govorila o aktivnostima Mediacentra Sarajevo, dr. Sokol je predstavila zakonodavni okvir, regulatorna tijela i različite vrste medija u zemlji. Naglasila je da su neki od glavnih izazova s kojima se mediji suočavaju nedostatak pluralnosti vijesti, financijska neodrživost i politički pritisci. Potom je nastavila s diskusijom o temi i značaju medijske i informacijske pismenosti, kao i o pojmu lažnih vijesti, te o koracima za njihovo prepoznavanje.

Panel diskusija: Dr. Damir Banović, Vladana Vasić

Dr. Banović, s Pravnog fakulteta Univerziteta u Sarajevu, zajedno s Vladanom Vasić iz Sarajevskog otvorenog centra i gostujućom panelisticom gospođom Klarom Gaivec,

predstavnicom države Brandenburg iz Njemačke, razgovarali su o položaju i pravima LGBT populacije u BiH. Dr Banović se fokusirao na LGBT prava iz pravne perspektive, prezentujući specifičnosti porodičnih zakona u oba entiteta i Distrikta Brčko, kao i spor napredak koji je ostvaren prethodnih godina. Objasnio je da iako ustav zabranjuje diskriminaciju, seksualna orijentacija i rodni identitet nisu na listi zaštićenih kategorija. Vladana Vasić je govorila o legalnom radu koji rade na promovisanju ljudskih prava LGBT populacije i njihovim naporima na njihovom uključivanju u zakone Bosne i Hercegovine. Gospođa Vasić je govorila i o prvom Sarajevo Pride-u i nekim preprekama, kao i pozitivnim primjerima s kojima su se tokom organizacije suočili od strane vladinih tijela. Također je govorila o primjerima nasilja prema LGBT populaciji koje dolaze i od pristalica desnog stranačkog krila, kao i iz Studentskog saveza Univerziteta u Sarajevu. Naša gostujuća predavačica iz Njemačke, gospođa Gaivec, dala je kratak pregled prava i sloboda LGBTQ + populacije u svojoj zemlji i osvrnula se na slučaj Bosne.

Edita Miftari

Gospođa Miftari govorila je o pravnom okviru i institucionalnim mehanizmima u BiH, koji nisu dovoljni za postizanje stvarnog napretka u području rodne ravnopravnosti, iako su ovi faktori od presudnog značaja u stvaranju temelja rodno ravnopravnog društva. Dala je nekoliko primjera kako organizacije civilnog društva koje rade na razvoju lokalnih politika za ravnopravnost spolova, te lokalne samouprave i institucija koje djeluju na lokalnom nivou. Fokus njenog predavanja bio je i političko učestvovanje žena na lokalnoj razini i rodno osjetljivo budžetiranje.

Vedrana Frašto

Gospođa Frašto govorila je o feminističko-aktivističkim organizacijama u BiH koje promovišu rodnu i spolnu ravnopravnost i rade na pozitivnim društvenim promjenama kroz obrazovne, kulturne i istraživačke programe. Zalagala se za pozitivne kolektivne akcije i stvaranje sigurnog prostora u kojem su žene snažne, neustrašive, kompetentne i ujedinjene sa svim svojim različitostima. Fokusirala se na aktivnosti koje njena organizacija, razni profesionalci i volonteri poduzimaju kako bi protestovali protiv nasilja, diskriminacije, kršenja zakona i osnovnih ljudskih prava.

Dr. Samira Nuhanović

Dr. Nuhanović je govorila o važnosti omladinskog preduzetništva u BiH. Objasnila je kako je ovaj pristup relativno nov u našem društvu. Dr. Nuhanović je tvrdila da mladi u BiH i dalje žive u nekoj vrsti iluzije u kojoj je jedini dobar posao onaj koji finansira država. Prema njenom mišljenju, mladi se moraju okrenuti preduzetništvu kako bi stvorili svoje mogućnosti, a ne čekati da im država osigura stalni prihod. Kasnije je dala primjere nekih priča o uspjehu mladih koji su sebi stvorili radna mjesta. Dr. Nuhanović je svoje predavanje zaključila porukom da je stalan rad na sebi presudan za mlade ako žele napredovati zajedno.

Prof. dr. Dino Abazović

Dr. Abazović, specijaliziran za sociologiju religije, započeo je svoje predavanje uvođenjem osnovnih principa sekularizma. Ukratko je predstavio tri glavne značajke modernih društava: fragmentaciju društava i društvenog života, nestanak zajednice i rast birokracija, kao i rastuću racionalizaciju. Dr. Abazović objasnio je tri različita modela prilagođavanja odnosa između države i religije fokusirajući se posebno na multikonfesionalna društva.

Kasnije je objasnio kako se to može primijeniti na bosanskohercegovačko društvo, govorio je više o vjerskim pravima, te kako ih se može inkorporirati u BiH i zaštititi zakonima države. Napomenuo je da svjedočimo sve većem utjecaju religije i naglasio potrebu za odgovarajućim postupcima i države i organizirane religije kako bi se pravilno pozabavili sekularizmom u multikonfesionalnom društvu.

Dr. Svetlana Broz

Dr. Broz je svoje predavanje započela objašnjavajući rad GARIWO-a, njegovu misiju i dosadašnji uspjeh koji je ostvaren od 2001. godine kada je organizacija i osnovana. Govorila je zašto je svoj život posvetila kampanjama za razvoj građanske hrabrosti i promovisanju važnosti hrabrosti kod individue, i kako nam to koristi kao društvu i koji uticaj može imati na cjelokupno čovječanstvo. Za Dr. Broz građanska hrabrost od suštinskog značaja jer ljudi trebaju da razmišljaju izvan svojih etničkih grupa – treba da razmišljaju o građanstvu i cjelokupnom društvu.

Dr. Sanela Klarić

Dr. Klarić govorila je o svom radu u Udruženju “Green Council”. Dotakla se mnogih različitih aspekata zaštite okoliša u BiH, posebno onih koji se odnose na projekte održivog ruralnog razvoja, i situacije u Sarajevu u vezi sa zagađenjem zraka koja je vrlo alarmantna, posebno u zimskim mjesecima. Zalagala se za sistematsko obrazovanje djece Bosne i Hercegovine o važnosti zaštite okoliša i zraka, kao i mogućnostima i prednostima koje naša država posjeduje kako bismo živjeli zdravo i u skladu s planetom Zemljom. Ona je govorila i o promociji velikog potencijala za razvoj Bosne i Hercegovine korištenjem vlastitih prirodnih resursa, podržanih interdisciplinarnim pristupom i povezivanjem područja arhitekture, stanovanja, ruralnog razvoja, zaštite okoliša, klimatskih promjena, ekonomije i zapošljavanja.

Prof. dr. Damir Marjanović

Dr. Marjanović, stručnjak za oblast forenzičke genetike, razgovarao je s fellowsima o vezama između genetike i etničke pripadnosti u kontekstu bosanskog društva. Dr. Marjanović je temeljno objasnio kako dominantne teorije kojima se pokušava dokazati da ljudi u BiH različitog etničkog podrijetla imaju potpuno različitu genetsku građu nisu istinite, a to je kasnije detaljnije objašnjeno sa naučnog gledišta. Fellowsi su imali mnogo pitanja i uživali u vrlo produktivnoj i živahnoj raspravi s dr. Marjanovićem, navodeći kako je bilo vrlo zanimljivo čuti naučni pristup toj temi.

>> Studijske posjete

Obilazak Sarajeva kroz turu o Prvom svjetskom ratu s Harunom Išerićem

Gospodin Išerić poveo je fellowse u obilazak kroz Sarajevo istim putem kojim je austrijski nadvojvoda Franz Ferdinand krenuo prije nego što je ubijen 1914. godine. Govorio je fellowsima kako se rodila ideja za atentat na Franza Ferdinanda, pružajući detaljne informacije o ideologiji iza atentata i sve logističke pripreme. Gospodin Išerić dao je pregled šireg političkog i historijskog konteksta atentata i događaja koji je uslijedio. Fellowsi su imali mnogo pitanja, a turneja je završena raspravom i Q&A sesijom.

Posjeta Al Jazeera-i Balkans s Melinom Kamerić

Fellowsi su imali priliku posjetiti sjedište Al Jazeera Balkans u Sarajevu. Gospođa Kamerić je govorila o radu Al Jazeera, kako je uspostavljena i kako se finansira. Istakla je da Al Jazeera Balkans ima urede u cijeloj regiji i da je fokusirana na temu objektivnog izvještavanja, kao i na to kako osigurati da su sve informacije koje se emituju istinite, i razgovarala o općem stanju medijskih kuća u BiH.

Posjeta Banja Luci i Prijedoru

Prva studijska posjeta je bila Banja Luci i Prijedoru. Fellowse je ugodila gospođa Tanja Topić, ispred FES ureda u Banja Luci. Organizovano je i nekoliko predavanja sa lokalnim aktivistima i stručnjacima. Gospođa Gordana Katana, kao iskusna novinarka je tokom svog izlaganja predočila detaljnu analizu novinarstva u BiH – sa naglaskom na Banja Luku i Republiku Srpsku. Objasnila je kako je većina medijskih kuća kontrolisana, te da njome manipulišu vladajuće stranke. Zbog ovakvih dešavanja i podjele između etničkih grupa dolazi do neprijateljstva. Zaključila je da je uloga novinara vrlo važna u postizanju tranzicione pravde, posebno u zajednicama u kojima novinari izvještavaju izravno protiv osoba na vlasti, što može biti vrlo opasno, a opet veoma potrebno. Gospođa Katana se zatim uključila u raspravu sa fellowsima, koji su željeli čuti primjere važnih priča, kao i njeno vlastito viđenje budućnosti novinarstva u Bosni i Hercegovini.

Gospođa Ivana Korajlić, izvršna direktorica TI BiH, pružila je analizu uloge koju Transparency International ima u povećanju odgovornosti vlasti u BiH, što uključuje pružanje pravne pomoći i savjeta osobama koje gledaju u institucije ili državne službenike. Ona je definisala BiH kao "zarobljenu državu" zbog interesa vladajućih elita i državu koja u biti služi onima koji su na vlasti. Napomenula je da trenutni sistem u BiH obeshrabruje ljude da dolaze da prijavljuju korupciju, međutim došlo je do porasta prijave korupcije od onih koji pokušavaju promijeniti sistem. Gospođa Korajlić je tvrdila da je trenutna etnička podjela prepreka, jer lokalni političari postavljaju pitanje o etničkoj pripadnosti za razliku od korupcije. Građani su također počeli prijavljivati korupciju, a mogu se naći i „agenci promjene“ unutar institucija koje su spremnije na saradnju.

Tokom posjete Prijedoru, fellowsi su imali priliku da se sastanu sa lokalnim aktivistima iz Omladinskog centra „Kvart“ - izvršnim direktorom Goranom Zorićem i projekt menadžerom Brankom Čulibrkom, koji su govorili o lokalnim inicijativama za ljudska prava koje je „Kvart“ pokrenuo tokom proteklih godina i njihove dugogodišnje borbe sa lokalnom zajednicom u promociji prava LGBTQI stanovništva u gradu.

Ministar vanjskih poslova Bosne i Hercegovine, N.J.E. g. Igor Crnadak, govorio je o pridruživanju BiH EU. Izrazio je čvrsto uvjerenje da će BiH ove godine usvojiti status kandidata za Evropsku uniju, što bi nepovratno usmjerilo zemlju ka Uniji. Gospodin Crnadak objasnio je da svi u Bosni podržavaju evropski put zemlje i popunjavanje odgovora na Upitnik Evropske komisije, kao dio redovne procedure za dobivanje statusa kandidata. Nada se da će se Evropska unija više biti prisutna u BiH i regiji kako bi potvrdila evropski duh i uvjerila narod Bosne i Hercegovine u prednosti i koristi koje bi imali od članstva u EU. Govoreći o nedavnim izborima u Evropskoj uniji, g. Crnadak izrazio je želju za ujedinjenijom, ekonomski jačom i pravednijom EU, koja će i dalje ostati dominantna i da će nova Komisija među svoje prioritete staviti proširenje na zapadni Balkan.

Posjeta Srebrenici

Fellowsi su na studijskom putovanju u Srebrenicu učestvovali u dvosatnom obilasku Memorijalnog centra Srebrenica-Potočari, kojim je rukovodio dr. Hikmet Karčić, istraživač u Institutu za islamsku tradiciju Bošnjaka. Dr. Hikmet Karčić je govorio o zatočeničkim objektima i genocidu u Srebrenici kao mehanizmima kolektivne dehumanizacije Bošnjaka. Detaljno i hronološki je objašnjavao događaje koji su doveli do zločina genocida. Fellowsi su obišli i memorijalni centar (mezar) na kojem su sahranjene hiljade žrtava genocida. Nakon obilaska muzeja u Centru, Fellowsi su pogledali dokumentarac „Jedna sedmica u julu“. Ovo studijsko putovanje je bilo veoma emocionalno i ostavilo je veliki utisak na naše učesnike.

Posjeta Konjicu i Mostaru

Treća studijska posjeta programa bila je Titov nuklearni bunker ARK D-0 skriven u planinama Konjica, gdje su fellowsi imali stručni obilazak objekta, koji danas služi i kao izložbeni prostor moderne umjetnosti, i ugošćuje savremeno umjetničko bijenale. Nakon obilaska, fellowsi su nastavili put prema Mostaru, gdje su imali priliku upoznati grad i vidjeti poznati Stari Most.

1.2 NED Civic Campaigns Week

U posljednjoj sedmici učesnici ljetnog Sarajevo programa su imali zadatak smisliti i sprovesti svoje civic kampanje. Ovaj dio programa je podržan od strane National Endowment for Democracy (NED). Fellowsi su bili su podijeljeni u četiri grupe, te su već prvi dan programa upoznati sa svojim mentorima kako bi se osiguralo da fellowsi imaju dovoljno vremena i resursa u toku trajanja programa za implementaciju svojih projekata.

>> Grupa 1: fellowke Catherine Campbell, Berina Porča, Shana Merrifield i Ismihana Čizmedžić organizovale su događaj ispred BBI centra u Sarajevu kako bi promovisale svoju web stranicu „Break the Cycle“ i stvorile svijest o pristupu određenim pravima za posebnu društvenu manjina u bh. društvu. Odučile su se fokusirati na žene koje su pretrpjele seksualno nasilje tokom rata u Bosni i Hercegovini, jer se često o njima uopšte ne razmišlja kao o manjinskoj grupi. Web stranica sadrži sve dostupne resurse i popis garantovanih prava ženama žrtvama seksualnih ratnih zločina u BiH. Fellowke se nadaju da će ovo pitanje u fokus u javnom prostoru i pokrenuti daljnje diskusije. Više o projektu: https://www.humanityinaction.org/action_project/minority-inclusion/

>> Grupa 2: fellowke Bişenk Ergin, Noor Evers, Julie Arnfred Bojesen i Lejla Bašić se kreirale igru na ploči kako bi mladim ljudima u BiH temu medijske pismenosti približili kroz zabavu, igre i obrazovanje, podučavajući ih kako se kretati kroz “mutne medijske vode”. Cilj ove građanske kampanje je olakšavanje procesa učenja među učenicima osnovnih i srednjih škola Kantona Sarajevo o medijskoj pismenosti. Igra na ploči predstavljena je na sastanku na koji su naše fellowke pozvale osobe iz civilnog društva koji dolaze iz različitih strukovnih oblasti - učitelje, novinare, kao i zastupnike iz kantonalne skupštine, kako bi razgovarali o mogućnosti uključivanja ovog alata u školske planove i na taj način pokretanuli promjene politike. Odučili su prisutne na sastanku staviti u položaj novinara uzevši etičke elemente iz pet novinarskih principa i povezavši ih sa primjerima iz stvarnog života Bosne i Hercegovine. Više informacija o projektu možete pronaći na: https://www.humanityinaction.org/action_project/media-literacy/

>> Grupa 3: fellowsi Victoria Thorsen, Alma Hasanbegović, Nikolas Slackman i Amina Pirić kreirali su građansku kampanju usmjerenu na borbu protiv korupcije u visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini. Fokusirali su se na korupciju koja se dešava na univerzitetima u BiH. Kreirali su web stranicu i knjižicu koja izgledom podsjeća na studentski index u kojoj se nalaze svi antikorupcijski zakoni i propisi kojima se promoviše antikorupcijski rad u oblasti visokog obrazovanja. Organizovali su sastanak sa 30 studenata i razgovarali s njima o važnosti borbe protiv korupcije u ovoj oblasti. Otkrili su da budući da je toliko korupcije prisutno na univerzitetima u BiH, mnogi studenti i ne prepoznaju da je korupcija nelegalna ili da nije norma širom svijeta. Fellowsi vjeruju da je vršnjačko obrazovanje ključno za poticanje studenata da poduzmu akciju, te se nadaju da će uspjeti educirati studente da korupcija nije dozvoljena i osnažiti ih da preuzmu odgovornost i prijave korupciju. Više informacija o projektu možete pronaći na: https://www.humanityinaction.org/action_project/anticorruption-campaign/

>> Grupa 4: Za svoju građansku kampanju, fellowsi Kate Powers, Mac Mugabo, Rachel Forster i Eryk Gawronski su kreirali vlog posvećen „prekograničnom pomirenju“ među mladima i istražili „nevidljive granice“ koje ih razdvajaju širom BiH. Fellowsi su podijelili opšti koncept pomirenja u manje teme kao što su mobilnost i stavovi između različitih mladih ljudi koji žive u Bosni i Hercegovini. Putovali su u četiri različita grada koji su podijeljeni entitetskom linijom između Federacije BiH i Republike Srpske (Doboj/Doboj Jug, Sarajevo/Istočno Sarajevo, Trnovo u FBiH i RS, i Foča-Ustikolina/Foča), gdje su razgovarali i snimali mlade ljude o njihovim svakodnevnim navikama "prelaska na drugu stranu" i drugim pitanjima kao što su: kako im je bilo živjeti u podijeljenim gradovima, kako su se osjećali kada putuju i odlaze na "drugu stranu" i ako nisu putovali, sa kojim su se preprekama suočavali, uglavnom postavljajući pitanje zašto je važno održavati otvorene kanale. Njihovi kolektivni naponi pretvoreni su u video, koji predstavlja šta mladi ljudi Bosne i Hercegovine misle o pomirenju i mobilnosti, a koji je predstavljen maloj grupi mladih na radionici o snimanju filma. Fellowsi su zaključili da, bez obzira kuda su putovali, veliki broj mladih ljudi misli da je Bosna ujedinjena i da nijedan rat neće moći podijeliti zemlju. Više informacija o projektu: https://www.humanityinaction.org/action_project/new-approaches-to-reconciliation/

1.2 Humanity in Action Summer Fellowship u Amsterdamu

Merisa Okanović iz Brčkog i Ivana Kulić iz Banjaluke, ovogodišnje su učesnice Humanity in Action Amsterdam fellowship-a . Kroz mjesec dana intenzivnog rada, program je pokrивao četiri osnovne teme iz oblasti ljudskih prava: holokaust, kolonijalnu istoriju Holandije, LGBTQAI+, krize migrantskih politika, te najnoviju temu klimatskih promjena i ekološke održivosti. Program je kao i svake godine započeo temom Drugog svjetskog rata i Holokausta-primjer kolapsa demokratije i negiranja prava manjina. Tokom posjete kući Anne Frank, te nekadašnjem koncentracionom logoru Westerbruk, studenti su imali priliku naučiti o istoriji Jevreja, o načinima na koji su očuvali gore pomenuta mjesta i važnosti istih u sadašnjem životu. Pitanje koje je prožimalo sve četiri oblasti i činilo osnovu razvijanja kritičkog stava kod grupe, jeste pitanje zašto neki ljudi ostaju samo posmatrači u prilikama diskriminacije i nepravde? Iako je sjedište programa i svakodnevnih aktivnosti bilo u Amsterdamu, tokom programa posjećeni su i Rotterdam, Utrecht i Hag. U svim navedenim gradovima glavna tematika te sedmice je istraživana kroz prizmu specifičnog konteksta tog mjesta. Osim predavanja koja su imale prilike da slušaju od predavača/ica fellowke Ivana i Merisa su prošle učenje i demonstriranje praktičnih vještina kao što su Fellow Talks gdje su dobile priliku da se predstave ostalim učesnicima kroz svoje vrijednosti, ono čime se bave i do čega im je stalo, zatim HiA skills lab kroz koje su imale priliku da se educiraju,

povežu i budu inspirisane za akciju, dobiju praktične alate za osnaživanje kapaciteta čemu je krajnji cilj promjena u svojim lokalnim zajednicama; Ivana i Merisa su također tokom programa imale zadatke gdje su mogle demonstrirati šta su naučile tokom programa i imale su privilegiju biti dio Community days-a gdje su zajedno sa ostalim kolegama i kolegicama da daju doprinos zajednici Amsterdama, posebno najranjivijim grupama u gradu.

1.3 Humanity in Action Fellowship u Kopenhagenu

Isidora Timkov-Glumac iz Banja Luke i Raisa Bužimkić iz Sarajeva su učestvovala na Fellowship programu u Kopenhagenu. Nalazeći se u jednoj od navodno najsretnijih i zasigurno jednoj od najbogatijih zemalja svijeta, s egalitarnim i univerzalnim sistemom zdravstvene zaštite, obrazovanja i socijalne skrbi, Raisa i Isidora su u sklopu HIA programa u Kopenhagenu zašle u paradokse danskog društva, historijski narativ rasne i kulturne homogenosti i u njegov utjecaj na aktualne rasprave o etničkim i vjerskim manjinama. Značajan dio lekcija tokom fellowshipa bio je o spašavanju danskih Jevreja tokom Drugog svjetskog rata u oktobru 1943., kada je većina danske jevrejske manjine, potpomognuta velikim brojem danskih zemljaka, dovedena na sigurno u neutralnu Švedsku. Ostale teme koje su se obrađivale bile su o historiji kolonijalizma, grelandskom identitetu nasuprot danskim predrasudama o istom, islamofobiji, „getima“ i prostorima isključenosti, tj. kako arhitektura može stvoriti isključenost društva; gentrifikaciji; queer studijama koje zumiraju LGBTQIA + identitete, feminizam i puteve kojima se želi postići društvena promjena. U procesu učenja najkorisnija im je bila igra “Stand&declare” koja se igra tako što se zauzme stav povodom neke teze i argumentira ga se. To nije doprinijelo samo onome što su naučile o drugim stanovištima i percepcijama, već su naučile i odakle potiču njihova sopstvena mišljenja. Smatraju da je to iskustvo bilo poput otklanjanja bezbroj slojeva unutar luka, koje ih je mnogo toga naučilo o njima samima. Smatraju da je tematski sadržaj cijelog programa bio je obogaćujući za njih, te da su teme dobro odabrane.

1.4 John Lewis Fellowship u Atlanti

Ovogodišnji John Lewis Fellowship u Atlanti ugostio je 24 učesnika među kojima je bila i Nikolina Sladojević iz Banja Luke. Zajedno sa učesnicima iz Danske, Grčke, Holandije, Njemačke, Poljske, te Sjedinjenih Američkih Država, Nikolina je imala priliku baviti se ovogodišnjom temom fellowshipa „Grassroots solidarities“. Kao i svake godine, John Lewis Fellowship je učesnicima približio bogatu istoriju američkog juga, te pokreta za građanska prava koji se odvijao u drugoj polovini prošlog vijeka. Poseban akcenat ovogodišnjeg programa bila je tema solidarnosti i savezništva. Pored svakodnevnih predavanja održanih u biblioteci afričko-američke kulture i istorije, učesnici su imali priliku posjetiti mnogobrojne muzeje kao što su Atlanta History Center, Center for Civil and Human Rights, High Museum of Art, Safe House Museum, Equal Justice Initiative Legacz Museum, te Ralph Mark Gilbert Civil Rights Museum. Učesnici su bili smješteni u studentskom domu Georgia State Univerziteta koji se nalazi u centru grada, gdje su imali priliku upoznati ostale studente, ali i istražiti grad i upoznati južno-američku kulturu. Studenti su prve večeri bili gosti Prve Kongregacijske crkve gdje im se pored predstavnika HIA mreže, obratio i Reverend Dr. Dwight D. Andrews koji im je kasnije pokazao prostorije crkve te objasnio ulogu afro-američkih crkava tokom borbe za građanska prava. Ove godine učesnici su imali priliku posjetiti i ostale dijelove države, te su učestvovali u izletu na Vogel State Park Blood Mountain u Chatahoochee nacionalnom parku, gdje su vodili razgovore o suverenitetu američkih domorodaca u SAD-u. Takođe, učesnici su posjetili i federalnu

državu Alabamu gdje su proveli četiri dana upoznavajući se sa radom Etowah imigracionog pritvornog centra (immigrant detention camp) u Gadsdenu te radom organizacije „Adelante“ koja se bori protiv marginalizacije migranata u američkom društvu. U malom mjestu Epes (Alabama) fellowsi su se fokusirali na pitanja posjedovanja zemlje i pristupa hrani među siromašnim afričko-američkim porodicama u ovoj regiji. Po povratku u Atlantu, učesnici su nastavili sa predavanjima, ali su imali i priliku da rade na svojim grupnim projektima gdje su mnogi savladali vještinu snimanja i obrade podcast isječaka koje su zajedno prezentovali na završnoj ceremoniji. Jedna od najupečatljivijih govornica koje su učesnici imali priliku upoznati tokom fellowshipa jeste Dr. Roslyn Pope koja je lično učestvovala u borbi za građanska prava kao student na Spelman College-u. John Lewis Fellowship je ostavio jak utisak na sve učesnike, te kroz svoj izuzetno bogat program ih motivisao da osmisle i svoje individualne projekte koje će realizovati po povratku sa fellowshipa.

2. POTICANJE DEMOKRATSKIH VRIJEDNOSTI I AKTIVNOG GRAĐANSTVA MEĐU MLADIMA (PDVIAGMM), SEDMI CIKLUS PROGRAMA, GENERACIJA 2018/19

U oktobru 2018. godine je započeo sedmi ciklus implementacije projekta „Poticanje demokratskih vrijednosti i aktivnog građanstva među mladima“, uz finansijsku podršku National Endowment for Democracy (NED) USA. PDVIAGMM program je predstavljen na Devetom sajmu stipendija UNSA, gdje je mnogo studenata imalo priliku da se upozna sa programom i dobije sve potrebne informacije kako bi se prijavili za učešće. Program je također promovisan aktivno na Facebook stranici PDVIAGMM i na raznim online medijima/portalima. Poster i reklamni materijal su distribuirani na nekolicinu lokalnih fakulteta (Fakultet političkih nauka u Sarajevu, Ekonomski fakultet, Pravni fakultet, Pedagoški fakultet), a email pozivi su poslani svim Univerzitetima/fakultetima u BiH. Poziv za prijavu na učešće u programu bio je otvoren do 5. novembra 2018. godine. Prijave su pristizale sa fakulteta društvenih nauka kao i sa fakulteta prirodnih nauka, informacijskih i sportskih obrazovnih struktura. Najviše učesnika_ca je bilo zastupljeno sa Univerziteta u Sarajevu, zatim po broju učesnika slijede Internacionalni Burch Univerzitet, Univerzitet u Tuzli i Univerzitet u Banja Luci.

Odabrano je 15 učesnika_ca iz svih krajeva BiH. Odabrani učesnici su bili: Nejra Lilić, Eldar Avdibašić, Danijel Rajić, Selma Čatibušić, Minja Čulić, Tajra Hadžić, Aida Kauković, Hata Kujraković, Tarik Veispahić, Emir Zukić, Selma Rajkić, Nusejba Hadžić, Ajla Keško, Haris Osmanović.

Kao i svake godine do sada, pozvani su kvalitetni univerzitetski profesori i predavači koji su svoje vrijedno iskustvo prenijeli na učesnike_ce programa.

2.1 Prvi edukacioni modul programa (1.12. 2018.– 9.12. 2018.)

U periodu od 1. do 9. decembra 2018. godine, u E-net centru na Ekonomskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu, implementiran je prvi modul šestog po redu programa “Poticanje demokratskih vrijednosti i aktivnog građanstva među mladima” uz finansijsku podršku National Endowment for Democracy. Tokom devetodnevnog programa, učesnici su imali priliku razgovarati sa univerzitetskim profesorima, aktivistima, državnim službenicima, novinarima, kao i ekspertima iz oblasti poduzetništva i komunikacija. Prvi modul je okončan trodnevnom debatnom radionicom.

Prvi dan

Uvodno predavanje dr. Dženete Karabegović je bilo vrlo interaktivno i učesnici su bili ohrabreni da se uključe u raspravu o tome što je to aktivno građanstvo i, konkretnije, šta znači biti aktivan građanin. Tokom svog predavanja o izazovima s kojima se demokratski sistem suočava u današnjem društvu, dr. Midhat Izmirlija je sa sudionicima razgovarao o samoj definiciji demokratije, filozofskim konceptima koji čine osnovu demokratije, kao i mehanizmima za zaštitu ljudskih prava izraženim u ustavima i zakonima. Gospodin Dario Jovanović govorio je o vladinim izborima u BiH i detaljno objasnio njegovu složenost i probleme zbog političkog sistema BiH. Detaljno je govorio o mnogim različitim nepravilnostima i manipulacijama koje su izvršavale različite političke stranke kako bi stekao više glasova u svakom izbornom ciklusu i naglasio važnost glasanja. Dr. Samira Nuhanović je svoje predavanje započela s razlikom između standardizovanog školovanja i cjeloživotnog obrazovanja na način da svako razvija različit dio ličnosti. Učesnici su naučili više o različitim vrstama učenja i socijalnim vještinama, te da se preduzetništvo može naučiti kao vještina. Na kraju predavanja, učesnici su podijeljeni u tri grupe sa zadatkom

da izmisle ili osmisle rješenje za predloženu situaciju.

Drugi dan

Drugi dan započela je Armela Ramić, advokatica iz Sarajeva, koja je govorila o studentskom aktivizmu, o vlastitim iskustvima iz prakse, istaknuvši da studenti trebaju aktivno učestvovati i ne biti pasivni. Kroz vlastita iskustva pokušala je prikazati i dati savjete kako da se djeluje na individualnom, ali i kolektivnom nivou. Gospodin Darko Brkan je sa učesnicima programa razgovarao o aktivizmu, građanskoj neposlušnosti i mobilizaciji mladih u zajednici. Prikazao je neke od načina mobilizacije mladih, komparativne primjere iz svijeta, te na kraju, razgovarao s učesnicima o ličnim iskustvima. Učesnici su imali priliku da razgovaraju sa gospođom Aišom Telalović iz Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH o mehanizmima zaštite ljudskih prava na državnom nivou koji su na raspolaganju građanima, te mogućnostima direktnog obraćanja različitim državnim institucijama. Marko Matović, HIA Senior Fellow, je svoje predavanje započeo teorijskim uvodom u praktične vježbe. Radionica se odnosila na komunikacijske vještine sa medijima. Kroz praktičan rad učesnici su imali priliku da kompletiraju vježbu simulacije press konferencije pred kamerom – ovo je bila dobra vježba snalaženja u situaciji, te korisno razvijanje komunikacijskih vještina.

Treći dan

Treći dan započeo je sa prof. dr. Lamijom Tanović, predsjedavajućom UO Fondacije HIA BiH, koja je razgovarala o važnosti demokratske kulture i demokratskog političkog obrazovanja, te zbog čega je važno biti aktivan u svojoj lokalnoj zajednici. Naredni predavač bio je Damir Šaljić iz Britanske ambasade u BiH, koji je predstavio strukturalne ekonomske izazove u postkonfliktnoj Bosni i Hercegovini. Kroz niz primjera i grafikona prikazao je gdje se BiH danas nalazi na ekonomskoj ljestvici, na koji način je moguće poboljšati ekonomsko stanje građana, te šta je potrebno učiniti da se životni standard podigne na veći nivo. Tema sljedećeg predavanja odnosila se na demokratsko predstavljanje u multietničnim državama, koje je održao doc. dr. Damir Kapidžić. Marijana Markotić, HIA Senior Fellow, vodila je radionicu o kreiranju projektnih prijedloga i realizaciji ideja. Učesnici su kasnije podijeljeni u tri grupe, te su radili na njihovim zasebnim idejama za mini projekte, koje su kasnije predstavili ostatku grupe.

Četvrti dan

Program je započeo sa prof. dr. Sabinom Čehajić-Clancy na čijem se predavanju razgovaralo o procesu pomirenja mladih u BiH. Profesorica je pokušavala učesnicima približiti kako je raditi na ovako jednoj osjetljivoj temi, dijelila je svoja iskustva i govorila je o poteškoćama na koje je nailazila kroz istraživanje procesa pomirenja mladih u BiH. Naredno predavanje održao je prof. dr. Dino Abazović sa Fakulteta političkih nauka u Sarajevu, gdje je govorio o dijalogu i toleranciji. Profesor Abazović naglasio je važnost uklanjanja predrasuda u etnički i vjerski raznolikim zajednicama, te potrebu za tolerancijom u tim zajednicama kao oruđem za razbijanje zabluda. Dr. Hikmet Karčić govorio je o značenju i značaju memorijalizacije u smislu tragičnih ratnih događaja, te je naglasio važnost nepristranih natpisa spomenika, kao načina ne održavanja daljnjeg sukoba. Na kraju predavanja učesnici su podijeljeni u grupe i dobili su zadatak da stvore spomenik 4 tragičnim događajima iz ratnih vremena BiH.

Nažalost, gospođa Edita Miftari nije mogla održati svoje predavanje na temu "Ravnopravnost spolova u javnom i političkom životu zbog zdravstvenih problema.

Umjesto toga, dr. Jasmin Hasić održao je svoje predavanje koje je bilo planirano za 7. decembar. Radionica je započela detaljnim obrazloženjem potrebnog policy brief formata za individualne istraživačke zadatke, na kojem učesnici rade tokom druge faze programa, uz podršku dodijeljenih mentora. Nakon nekoliko primjera prikazanih provedenih istraživanja iz prethodnih ciklusa programa, profesor Hasić je sa svim sudionicima pojedinačno radio na njihovim prijedlozima za istraživačke teme.

Peti dan

Gospođa Marina Riđić govorila je o nekoliko važnih koncepata, poput odnosa novinara i političara iz obje perspektive, kupovine prostora za oglašavanje na različitim medijskim platformama, medijskog učinka i mogućeg uticaja koji se može postići blogovima i društvenim mrežama. Gospođa Riđić je govorila i o pravilima intervjua i važnosti „davanja glasa“ manjinskim grupama u društvu zbog njihovog nedostatka ili vrlo male prisutnosti u medijima. Dijana Duvnjak iz Fondacije 787, održala je interaktivnu radionicu o komunikacijama i vještinama. Prvi dio je bio teorijski uvod u nastavak radionice, gdje su kasnije učesnici mogli da spoznaju i usvoje razne oblike komunikacije, te da prepoznaju šta je to što bi trebali da poboljšaju kod sebe. Dr. Anida Sokol, Senio Fellow je govorila je o terminu „medijska pismenost“ i koja područja i vještine obuhvata. Govorila je o važnosti medijske pismenosti kao borbi protiv širenja dezinformacija i lažnih vijesti, borbi protiv pseudoznanosti i teorija zavjere i posebno kao borbi protiv radikalizacije. Dr. Nedžma Džananović je svoje predavanje posvetila jednom od gorućih pitanja BiH - članstvu u Evropskoj uniji. Nakon uvodnih i većinom poznatih činjenica, učesnici su se detaljno upoznali sa manje poznatim činjenicama šta članstvo u EU podrazumijeva i šta znači za bh. društvo i život svakog građanina u BiH.

Šesti dan

Dr. Damir Banović se bavio pitanjima zaštite manjina i ranjivijih grupa u bh. društvu i kako osigurati efikasnu pravnu zaštitu i socijalno poštovanje prava manjina u društvu zamišljenom isključivošću prava većine. Dr. Banović je nastavio svoje predavanje o pravima LGBT+ osoba na univerzalnom i regionalnom nivou objašnjavajući mnoge pravne prepreke s kojima se LGBT+ populacija u BiH svakodnevno susreće. Naredno predavanje je bilo vezano za inkluziju, i ovu interaktivnu radionicu vodile su Ira Adilagić i Alma Mujanović, aktivistice ispred udruženja “Znak za riječ” u području borbe za prava i unaprijeđenje položaja osoba sa invaliditetom u našem društvu. Nakon predavanja, učesnici su naučili abecedu na znakovnom jeziku i naučili da pojedinačno pišu njihova imena. Učesnici su čak snimili kratki video s motivacijskom porukom na znakovnom jeziku. Na kraju dana organizovana je interaktivna radionica koju su vodile Zvezdana Jakić i Vedrana Rebić pod nazivom “Psihodrama: identiteti i percepcije”, gdje su učesnici imali priliku da na poseban način rade na jednoj ovakvoj temi. Gđa Savić i gđa Rebić vodile su niz grupnih vježbi fokusiranih na utvrđivanje identiteta i toga mogu li se oni promijeniti. Naglasile su važnost svjesnosti nečijeg identiteta, njihove uloge i definisanja onog u kojem nam je najugodnije, kao i onog s kojim imamo problema.

Sedmi dan

Učesnici programa su posjetili Informativni centar Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju gdje je Mila Eminović, menadžerka MKSJ-a, učesnicima približila činjenice o toku suđenja Haškom sudu i važnosti pamćenja tragičnih ratnih događaja u BiH i kršenja ljudskih prava koja su se dogodila tokom rata. Također im je data ekskluzivna prilika da posjete uzornu sudsku sobu Haškog tribunala s originalnim namještajem i drugim

predmetima iz Haga koji su donirani sarajevskoj Vijećnici. Nakon posjete učesnici su prisustvovali projekciji dokumentarnog filma „Maglaj: rat i mir“ koju je za studente i druge goste organizirala Misija OSCE-a u BiH.

Debatne radionice

Do kraja devetog dana prvog modula učesnici su bili dio debatne radionice koju je vodila Ivana Kešić, iz CIVITAS-u BiH. Kroz visoko interaktivnu trodnevnu radionicu, gđa Kešić je prisutne upoznala s historijskim razvojem i oblicima debate. Učesnici su zatim upoznati sa debatnom formom Roberta Popera koji su nastavili koristiti u individualnom i timskom radu kako bi razvili svoje sposobnosti kritičkog razmišljanja u izgradnji slučaja, a istovremeno su kroz prezentaciju prakticirali svoje govorničke vještine. Radionica je nastavljena sjednicama fokusiranim na objašnjavanje osnova britanskog parlamentarnog foruma rasprave, zatim rasprava, kao i nekoliko vježbi usredotočenih na prepoznavanje logičkih zabluda, poboljšanje stila govora i razvoj argumentacije. Tokom tri dana visokointenzivne radionice, fellowsi su učestvovali u četiri debate, istražujući teme vezane za ljudska prava i demokratiju koje su analizirane tijekom prvih šest dana programa, te naučili kako pristupiti tim temama s različitih gledišta.

2.2 Drugi modul programa: individualno istraživanje

Mentori na drugom modulu PDVIAGMM bili su HIA Senior fellowsi Amra Karčić, Marijana Markotić i Mahir Sijamija, koji je također i Alumni PDVIAGMM 2013/14 programa.

Članovi grupe Amre Karčić (Sarajevo Fellowship 2018) i teme koje su obrađivali:

- Selma Rajkić - „Problem prekomjernog odlaganja hrane“
- Nejra Lilić - „Elektronsko glasanje u BiH“
- Minja Čulić - "Obnova muzeja ZAVNOBIH u Mrkonjić Gradu"
- Tajra Hadžić - „Zapošljavanje mladih s invaliditetom“
- Danijel Rajić - „Beskućnici - rješenje njihovog problema“

Članovi grupe Marijane Markotić (Kopenhagen Fellowship 2012) i teme koje su obrađivali:

- Aida Kauković - „Aktivizam mladih“
- Tarik Veispahić - "Nepravilno odlaganje otpada u Kaknju"
- Nusejba Hadžić - „Štetne biljne vrste kao rizik po zdravlje okoliša“
- Eldar Avdibašić - "Nepravilno odlaganje otpada u Gornjem Vakufu"
- Marko Mutić - „Građanske inicijative“

Članovi grupe Mahira Sijamije (Sarajevo Fellowship 2018) i teme koje su obrađivali:

- Selma Čatibušić - „Uključivanje romske djece u škole“
- Haris Osmanović - „Reintegracija i uspešno zapošljavanje zatvorenika nakon izdržane kazne“
- Hata Kujraković - „Uporedni primjeri zakonodavstva koji se odnose na suzbijanje zlostavljanja na radnom mjestu (mobing)“
- Ajla Keško - „Obrazovanje djece sa invaliditetom u Kantonu Sarajevo“
- Emir Zukić - „Uključivanje starijih osoba u zajednicu“

2.3 Treći modul programa: trening iz projektnog i finansijskog menadžmenta

Edukacijski trening u sklopu trećeg modula je održan u Neumu, od 28.03. do 31.03.2019. godine. Učesnici projekta su imali priliku da nauče i savladaju osnovne elemente pisanja

projektnog prijedloga, te pisanja projektnog budžeta.

Dan 1: prvog dana učesnici su prezentovali svoje policy briefs. Svaki od učesnika je imao 15 min da izloži svoj rad, a nakon toga ostali učesnici su mogli da daju komentare i sugestije. Dan je završen brain-storming sesijom o temama za grupne projekte.

Dan 2: drugog dana radionice u Neumu učesnici su imali priliku da nauče kako se piše projekat, koje su njegove komponente i na šta treba da se obrati pažnja. Nakon predavanja, učesnici su započeli pisati svoje prijedloge projekta i budžeta.

Dan 3: Trećeg dana učesnici su radili na osmišljavanju i pisanja projekta koji je implementiran kao završni dio PDVIAGMM programa. Učesnici su podijeljeni u grupe, a unutar svake su napravili raspodjelu uloga na projektnog koordinatora, finansijskog menadžera i PR menadžera.

2.4 Četvrti modul programa: implementacija grupnih projekata

>> **BiH u pokretu** (Ajla Keško, Hata Kujraković i Tajra Hadžić) - kratki film o putovanju odabranim destinacijama širom Bosne i Hercegovine, koji prikazuje prirodne ljepote upotrebom znakovnog jezika, promovišući inkluziju i jednakost u rastućoj turističkoj industriji u BiH. Više o projektu: https://www.humanityinaction.org/action_project/bih-in-motion/

>> **Govor mržnje na sportskim terenima** (Danijel Rajić, Tarik Veispahić i Marko Mutić) - dvadesetominutni dokumentarni film s intervjuima navijača i predstavnika fudbalskih klubova, koji pokazuje kako politika, etnička pripadnost i religija lako pronalaze svoj put u različite vrste sporta. Više informacija o projektu možete pronaći na HIA web stranici: https://www.humanityinaction.org/action_project/hate-speech-in-sports/

>> **Heroji iz sjene** (Emir Zukić, Minja Čulić, Selma Čatibušić i Haris Osmanović) - knjiga sastavljena od 14 ličnih priča prikupljenih intervjuisanjem osoba „odabranih“ po njihovim dobrim djelima, zalaganjem za zajednicu i uticajem koji su izvršili na živote drugih osoba. Više o projektu: https://www.humanityinaction.org/action_project/heroes-from-the-shadow/

>> **Pričaj mi** (Nejra Lilić, Aida Kauković, Selma Rajkić i Nusejba Hadžić) - putujuća interaktivna izložba fotografija čiji je cilj prikazati i uporediti živote djece izbjeglica sa Bliskog Istoka koja trenutno borave u BiH sa životima djece izbjeglice iz BiH koja su izbjegla devedesete rata. Više informacija o projektu možete pronaći na HIA web stranici: https://www.humanityinaction.org/action_project/talk-to-me/

2.5 Peti modul programa: medijska promocija

Nakon uspješne implementacije grupnih projekata, učesnici su uz medijsku mentoricu i predavačicu na programu Marinu Riđić do kraja augusta 2018. godine radili na intenzivnoj medijskoj promociji rezultata vlastitih projekata, te gostovali u više desetina televizijskih i radio emisija, te objavili tekstove o svom radu na nizu portala. Višemjesečni rad i edukacija učesnika uspješno je kompletiran debatnim turnirom, alumni konferencijom i obilježen svečanom ceremonijom 06.09.2018. u Sarajevu.

Debatni turnir: <https://www.humanityinaction.org/event/edvacay-debate-tournament/>

Alumni konferencija: <https://www.humanityinaction.org/event/edvacay-alumni-meeting/>

Ceremonija: <https://www.humanityinaction.org/event/edvacay-2018-19-closing-ceremony/>

3. Jačanje otpornosti mladih protiv radikalizacije na zapadnom Balkanu

HIA BiH je u septembru 2018. godine udružila snage sa organizacijama civilnog društva u Albaniji, Kosovu i Sjevernoj Makedoniji, te je uz velikodušnu podršku Slovak Aid-a koji je pružio sredstva, pokrenula inicijativu čiji je cilj jačanje kapaciteta otpornosti mlade generacije u zemljama Zapadnog Balkana protiv radikalizacije i nasilnog ekstremizma podizanjem njihove svijesti kroz promicanje zajedničkih vrijednosti i društvene kohezije (multireligijski, multietnički i multikulturalni dijaloz).

Radikalizacija mladih osoba je već nekoliko godina problem koji postoji u zemljama Zapadnog Balkana. Ona se ogleda (ali ne isključivo) u konekciji sa radikalnim formama Islama, u regrutaciji mladih boraca za konflikt u Siriji i Iraku. Glavni cilj projekta je prijedlog stvaranja mreže aktivnih mladih osoba, iz ranjivih zajednica, koji će raditi kao multiplikatori ideja i ciljeva projekta u vlastitim zajednicama, tako služeći kao mlade respektabilne vođe u istim. Kako bi bili sposobni da ispune tu ulogu biće obogaćeni znanjem i iskustvom koje će steći kroz trening i studijska putovanja.

Projekat uključuje četiri faze implementacije i biće završen prezentacijom studije na GLOBSEC 2019 Forumu u Bratislavi, Slovačka. Istovremeno će se provoditi opsežna javna kampanja sa ciljem da se suzbije radikalizacija na društvenim mrežama i na mrežama mladih uključujući aktivne mlade vođe. Završetak projekta planiran je za novembar 2019. godine.

Prva faza

Faza istraživanja je provedena u sve tri zemlje projekta od septembra 2018. godine do marta 2019. godine sa glavnim fokusom na ranjivost mladih prema radikalizaciji. Istraživanje je obavljeno kroz fokus grupe organizovane u srednjim školama i univerzitetima u svakoj od zemalja projekta. Faza istraživanja projekta je obavljena kroz 90-minutne sastanke sa grupama od 8 do 10 srednjoškolaca viših razreda ili studentima različitih spolova i pozadina imajući na umu i raznovrsni etnički balans, u 6 gradova u Albaniji, Bosni i Hercegovini, Kosovu i Sjevernoj Makedoniji. Sastanke su koordinisali voditelj koji je intervjuisao ispitanike i 1 do 2 posmatrača. Uz direktora HIA BiH, naši fellowsi Melisa H. Mehmedović (PDVIAGMM Alumni) i Mahir Sijamija (Senior Fellow) su učestvovali u projektu i proveli su intervju sa grupama srednjoškolaca u 7 različitih gradova širom BiH, te prikupili podatke za studiju.

Druga faza

Druga faza projekta je bila rad sa identifikovanim aktivnim mladim osobama na izgrađivanju njihovih kapaciteta i povećavanju njihovog znanja kako bi bili što sposobniji za rješavanje problema radikalizacije u njihovim zajednicama među njihovim prijateljima i kolegama. To uključuje studijska putovanja i zajedničke treninge na ljetnoj školi.

Treća faza

Treća faza uključuje produkciju kratkih promotivnih videa (u svakoj od zemalja projekta) koji će djelovati na zagovaranju mladih osoba da ne krenu putem radikalizacije. Snimljeni govornici i promoteri će biti poštovane moralne vođe u svojim zajednicama koji su i sami aktivne mlade osobe.

Četvrta faza

U posljednjoj fazi su obavljani intervjui sa 15 do 20 osoba od interesa kao što su srednjoškolski nastavnici, akademici, vjerske vođe, stvaraoci javnog mnijenja bitnih u gradu, zajednici ili regionu, institucijama koje se bave mladima, obrazovanjem i vjerskim pitanjima, kao i online upitnik.

Nakon opsežne faze istraživanja naši fellows Ajla Keško (PDVIAGMM Alumna), Melisa H. Mehmedović (PDVIAGMM Alumna), Amra Mešić (HIA Fellow, Sarajevo 2018) i Minja Čulić (PDVAIGMM Alumnus) su 08. juna 2019. otputovali na GLOBSEC Forum 2019 u Bratislavi kao najaktivniji mlade vođe unutar svoje zajednice. Program se sastojao od susreta sa stručnjacima i sudionicima u Slovačkoj, OSCE-u, kao i učešće na GLOBSEC Forumu gdje je predstavljeno cjelokupno istraživanje.

Naših sedam fellowsa iz PDVIAGMM mreže Danijel Rajić, Daniel Lazarević, Emir Zukić, Hata Kujraković, Nejra Lilić, Tarik Velić i Selma Rajkić su izabrani da učestvuju u petodnevnoj ljetnoj školi u Albaniji u julu 2019. godine. Program se sastojao od niza treninga, simulacija i predavanja za mlade vođe iz Albanije, Bosne i Hercegovine, Kosova i Sjeverne Makedonije. Svečano zatvaranje projekta će biti organizovano u Tirani 24. oktobra 2019. godine, tako zaključujući javnu kampanju.

Humanity in Action BiH je zahvalna SlovakAid-u i Ministarstvu vanjskih poslova Kraljevine Nizozemske na velikodušnoj podršci projekta "Jačanje otpornosti mladih protiv radikalizacije na zapadnom Balkanu", kao i na partnerstvu sa Albanskim Helsinškim Komitetom, InovActive centru za društveno unaprijeđenje na Kosovu, te Asocijaciji za građanski aktivizam i poticanje društvene odgovornosti u Makedoniji.

4. Changing the Story: Bosnia and Herzegovina

HIA BiH je u protekloj godini imala priliku kroz rad direktora Fondacije dr. Jasmina Hasića biti partnerska podrška na projektu Changing the Story: Bosnia and Herzegovina. Cilj ovog projekta je rad s mladim aktivistima i ambicioznim filmašima u BiH, izgraditi njihove vještine, proširiti njihove mreže i prenijeti njihove priče, brige i probleme kako bi na taj način mogli izgraditi solidarnost s drugim mladim ljudima koji stvaraju promjene unutar svoje zemlje i diljem Europe. Projekat, koji okuplja mlade ljude, organizacije civilnog društva i akademske istraživače, ima za cilj razvijanje načina rada koji kombinuju participativno stvaranje filmova s aktivizmom mladih. Rezultati će uključivati filmove čiji su producenti mladi ljudi, radionice praktičara i akademsku studiju slučaja.

Kroz filmsku radionicu (1. do 8. jula 2019.), na kojoj su učestvovala Senior fellowka Berina Porča (Sarajevo Fellowship 2019) i PDVIAGMM Alumni Melisa H. Mehmedović, koja je i projekt menadžer, i mentorsku podršku koju su dobili, šest mladih ljudi iz cijele BiH su producirali nekoliko kratkih filmova za koje smatraju da su relevantni za kontekst BiH. Filmovi će biti distribuisani mlađoj publici širom Evrope i podijeljeni s relevantnim kreatorima politika i drugima kako bi se podigla svijest o problemima i prioritetima mladih ljudi u BiH. Radionicu je vodio fotograf Robert Golden, koji je sa timom vještih facilitatora, aktivista i istraživača vodio nastava o pripovijedanju i filmskoj tehnici. Mladi polaznici će raditi sa timom mladih aktivista i umjetnika koji će razviti novu web stranicu, preimenovati projekt i raditi na dostizanju najšire moguće zajednice mladih širom BiH i ostatka šire Europe.

Oni će također raditi na idejama za niz filmskih festivala koji će trajati od jeseni 2019. do 2020. godine i kasnije, a partneri će s The Complete Freedom of Truth (međunarodni omladinski projekt) u Danskoj, Kosovu, BiH, Srbiji, Italiji i Velikoj Britaniji.

5. Senior Fellow mreža

>> **Senior fellow Samir Beharić** (Copenhagen Fellowship 2015) je dobio priliku provesti četiri mjeseca na profesionalnom fellowshipu u Kongresu SAD-a u Vašingtonu, kao jedan od ovogodišnjih dobitnika stipendije Tom Lantos Fondacije, gdje će raditi u Komisiji za sigurnost i saradnju u Europi. Samir je također jedan od dobitnika Max van der Stoel nagrade za 2018. godinu koju dodjeljuje OSCE za “izuzetnu hrabrost i inspirativni aktivizam, koji su doveli do sprječavanja dalje etničke segregacije u školama u Jajcu kao i u cijeloj zemlji”. Samir je sa svojim prijateljima i kolegama iz Jajca nagrađen za izvanredan doprinos koji su dali u borbi protiv segregacije u obrazovnim ustanovama u SBK i BiH. Samir je izabran za nacionalnog predstavnika Bosne i Hercegovina u Western Balkans Alumni Association. Samir je bio veoma aktivno prisutan u bh. medijima iznoseći svoje kritičko gledište u člancima ili intervjuima o temama studentskih organizacija, lažnih univerzitetskih diploma, nezaposlenosti mladih i “odliva mozgova”. Pročitajte više na linkovima:

- <https://www.klix.ba/vijesti/bih/samir-beharic-bez-akreditiranja-univerziteta-gubimo-validnost-nasih-diploma-u-eu/190226143>
- <https://www.6yka.com/novosti/samir-beharic-bez-akreditacije-univerziteta-gubimo-erasmus-i-validnost-diploma-u-eu>
- <http://ba.n1info.com/Video/Info/a319053/Beharic-o-ukidanju-akreditacije-bh.-univerzitetima-Glas-upozorenja-koji-smo-dobili-od-EU.html>
- <https://www.oslobodjenje.ba/vijesti/bih/kriju-diplome-brukaju-bih-440614?>

>> **Senior fellowka Ana Jovanović** (John Lewis Fellowship 2016) je dobitnica stipendije za studij u Italiji i tom prilikom je prisustvovala prijemu koji je organizovao italijanski ambasador u BiH Nicola Minasi za sve dobitnike stipendije iz cijele Bosne i Hercegovine koji su odabrali da studiraju u Italiji u narednoj akademskoj godini.

>> **Senior Fellow Nikola Lero** (Sarajevo Fellowship 2017) stažira u Evropskom parlamentu u Briselu gdje će se najviše baviti pitanjima spoljnih odnosa, a posebno procesom EU integracija zemalja zapadnog Balkana, tj. Bosne i Hercegovine.

>> **Senior fellowka Alma Mujanović** (John Lewis Fellowship 2017) je ispred udruženja “Znak za riječ” direktno sarađivala sa PDVIAGMM fellowkama Hatom Kujraković, Ajlom Keško i Tajrom Hadžić koje su u proteklim mjesecima implementirale svoju građansku kampanju – kratki film na znakovnom jeziku “BiH u pokretu”. Alma je bila dio tima snimajući inserte za film na znakovnom jeziku.

5.1 Akcioni projekti Senior Fellow Mreže u protekloj godini

>> *Digital Privacy Matters & We Know IT (Značaj digitalne privatnosti)*

Senior fellow Saša Panić, zajedno sa Kevin Tangom, Saschom Wijnhoven i Michielom Piersma - učesnicima na Fellowshipu u Amsterdamu 2018. godine, je osmislio kampanju koja se bavi temom prava u digitalnom svijetu tj. digitalne privatnosti, želeći na taj način skrenuti pažnju na činjenicu da je u modernom svijetu postala norma dijeliti lične informacije i trenutke sa poznatim i nepoznatim osobama, što na taj način omogućuje velikim kompanijama da raspolažu tim istim podacima potpuno slobodno. Fellowsi su osmislili i kreirali dvojezični digitalni booklet na bhs jezicima i engleskom jeziku o čijem se sadržaju diskutovalo na dvosatnoj radionici održanoj u Gradišci uz partnersku pomoć NVO "Most" 10. decembra 2018. godine na Međunarodni dan ljudskih prava. Nakon radionice svi prisutni su dobili vlastiti primjerak bookleta u digitalnom formatu. Slijedeći korak Action projekta je održavanje radionice po istom principu u New York-u koju će voditi Senior fellow Kevin Tang. Više o projektu: https://www.humanityinaction.org/action_project/digital-privacy-matters-we-know-it/

>> *Poetry of the City (Poezija grada)*

„Poezija grada“ je umetnički projekat Senior fellowke Alme Tutić (Detroit Fellowship 2018) koji se fokusira na skretanje pažnje na zidove u javnom prostoru i štiti sjećanje grada. Projekat se posebno bavi upotrebom zidova i grafita kao sredstvima sociokulturnog izražavanja unutar društva koje se i dalje bori sa sporim ekonomskim i političkim napretkom i promjenama. Razni grafiti Sarajeva bave se problemima isticanjem onog svakodnevnog na zidovima pokraj kojih se prolazi bez imalo razmišljanja. Ono što fraze, pošalice, šabloni i potpisi na zidovima rade je očuvanje glasa naroda. Alma je bila inspirisana da se bavi ovom tematikom zbog ideje Henri Lefebvre-a koja govori o pravima na grad i na sav prostor kao javni prostor za koji je inspiraciju našla u grafitima u Sarajevu, jer daju glas ljudima koji tu žive. Snaga sarajevskih grafita ne leži u kolaborativnoj uličnoj umjetnosti i muralima, već u kratkim frazama i izjavama, malim protestima, od kojih su neki vulgarniji i opsceniji od drugih, ali ovaj projekt nastoji osvjetliti ono što već postoji oko nas. Srce onoga što je pokretalo ovaj projekat je društveno-kulturno razočaranje koje osjećaju građani Sarajeva i njihov napor da ponovno vrate sebi grad kroz uličnu umjetnost. Koraci poduzeti za razvoj ovog projekta sastojali su se u pronalaženju različitih grafita širom Sarajeva. Zatim su se tokom nekoliko sedmica fotografije snimale, uređivale i postavljale na Tumblr profil. Više o projektu: https://www.humanityinaction.org/action_project/poetry-of-the-city/

>> *Panel diskusija “Povratak otpisanih - Život u BiH poslije studiranja u inostranstvu”*

Senior Fellow Harun Išerić je za svoj Action projekat osmislio, organizovao i moderirao panel diskusiju “Povratak otpisanih - Život u BiH poslije studiranja u inostranstvu”, čiji su panelisti bili Selma Mezetović Međić, Nevena Jevremović, Anida Sokol (Amsterdam fellowship 2009), Armin Alijagić, Gorčin Dizdar i Jasmin Hasić (Senior Fellow i direktor HIA BiH) na Pravnom fakultetu UNSA. Sa prisutnim studentima panelisti su učestvovali u vrlo interaktivnoj diskusiji o problemima osoba koje su se vratile da žive i rade u BiH nakon školovanja i/ili rada u inostranstvu, gdje su se pojedinačno predstavili sa svojom ličnom pričom o razlozima zašto su otišli iz BiH, i što je po njima važnije, motive zbog kojih su se odlučili vratiti u BiH, te koje su to poteškoće s kojima se susreću u svom profesionalnom životu. Panel je imao za cilj da aktualizira nekoliko pitanja:

1. Koja je politika javne vlasti u BiH prema građanima BiH koji su studirali u inostranstvu i tamo stekli određene naučne titule?
2. Prepoznaje li se posebnost takvih kandidata načinom zapošljavanja, posebno u javnoj upravi?
3. Da li je rad u nevladinom sektoru sudbina ljudi koji su se vratili u BiH nakon studija?
4. Treba li društvo prepoznati kvalifikacije stečene u inostranstvu kao dodanu vrijednost i
5. Postoji li potreba za osnivanjem udruženje ove vrste ljudi, kroz koje bi lobirali za svoje interese.

Na kraju diskusiji je zaključeno da postoji potreba za strategijom i posebnom politikom koja bi dovela do većeg uključivanja ove populacije u vladine institucije u kojima bi njihov doprinos mogao biti mnogo veći nego u NVO sektoru, te bi bilo potrebno lobirati za svoje interese i ciljeve putem udruženja.

6. OSTALE AKTIVNOSTI HIA BiH

HIA BiH team redizajnirao HIA BiH web stranicu

U proteklim mjesecima smo radili na novoj Humanity in Action web stranici, tačnije na dijelu stranice HIA Bosna i Hercegovina, koja je zvanično lansirana 04. septembra 2019. godine. Zajedno sa timom iz New Yorka, koji je napravio program, smo učitali sav postojeći sadržaj tj. arhivu proteklih aktivnosti i projekata naše fondacije u novom modernijem dizajnu sa mnoštvom fotografija nastalih u proteklih nekoliko godina na raznim HIA BiH programima, te smo osigurali da su kontaktirani svi Senior fellowse i prikupljeni podaci o svim implementiranim Action projektima. HIA BiH web stranica će od sada služiti kao osnovna platforma promocije svih aktivnosti fondacije i fellowsa.

Sarajevo Pride povorka

Glavni grad Bosne i Hercegovine je 08. septembra 2019. godine bio domaćin prve parade ponosa. Humanity in Action BiH tim, članovi Upravnog odbora i oko 20 fellowsa i Senior fellowsa su učestvovali i podržali ovaj događaj.

Prvi sastanak PDVIAGMM Alumni mreže

Na Prvom sastanku PDVIAGMM Alumni održanom 06. septembra 2019. godine su se okupili fellowsi iz različitih generacija PDVIAGMM programa. Mahir Sijamija, vršilac dužnosti predsjedavajućeg udruženja alumniya PDVIAGMM programa, predsjedavao je sastankom i vodio diskusiju o budućim međugeneracijskim građanskim kampanjama. Na kraju sastanka Mahir je ponovo izabran za predsjedavajućeg, Iman Krnjić je izabrana za dopredsjedavajuću, a Hata Kujraković za sekretara udruženja PDVIAGMM Alumni mreže.

Humanity in Action BiH na regionalnoj konferenciji VUČKO 2019 - Europski projekat na Zapadnom Balkanu

Direktor Humanity in Action BiH, Jasmin Hasić, je učestvovao u panel diskusiji na temu „Europska nova dinamika! Čemu se regija Zapadnog Balkana može nadati?“, kao dio regionalne konferencije VUČKO 2019 - Europski projekat na Zapadnom Balkanu, koji je organizirao Friedrich Ebert Stiftung. Cilj konferencije je povezati parlamentarce iz zemalja zapadnog Balkana, Parlamenta EU sa mladima iz regiona kako bi razgovarali o budućem proširenju EU ka Zapadnom Balkanu i omogućili umrežavanje mladih ljudi širom regiona, ali i šire.

Radionica o klimatskim promjenama i lokalnim inicijativama za izgradnju mira

Direktor Humanity in Action BiH Jasmin Hasić i članica savjetodavnog odbora dr. Dženeta Karabegović (Univerzitet u Salzburgu), zajedno s našim prijateljima iz Fondacije Most Mira, organizovali su radionicu na temu inicijativa za klimatske promjene i lokalnu izgradnju mira u Kevljanima. Radionica je uključivala simulaciju kako bi se hipotetička lokalna uprava u BiH nosila sa zagađenjem i opasnostima po zdravlje od rata.

Panel diskusija "Ratni zločini u Ahmićima kroz presude Haškog tribunala"

HIA BiH team je prisustvovao na konferenciji, koju je organizovao Informativni centar o Međunarodnom krivičnom sudu za bivšu Jugoslaviju (MKSJ), gdje je održana panel-diskusija o procesuiranju ratnih zločina počinjenih prije 26 godina u Ahmićima pred MKSJ, uključujući pravni i historijski kontekst. Na konferenciji su, između ostalih, učestvovali Kenet Skot (Kenneth Scott) i Mark Harmon, bivši tužioc Haškog tribunala, te prof. dr. Ivo Komšić, predsjednik Savjeta gradonačelnika za IC o MKSJ Sarajevo i član ratnog Predsjedništva RBiH.

Samoorganizovanje za regionalni učinak: sastanak platforme civilnog društva za demokratiju i ljudska prava

Naša projektna koordinatorica Zarja Marković učestvovala je na dvodnevnom regionalnom zasjedanju Platforme civilnog društva u Tirani, gdje se razgovaralo o doprinosu civilnog društva u Berlinskom procesu i EU: Pozitivna agenda usmjerena na djelovanje u susret Samitu u Poznanu 2019.

Sastanak HIA direktora u New Yorku

HIA BiH direktor Jasmin Hasić je učestvovao na sastanku HIA Planning Boarda u odabiru učesnika za ovogodišnje Summer Fellowship programe u SAD-u i Europi.

Panel diskusija "Bosna i Hercegovina i Evropska unija: Kako dalje?"

Pan-evropska unija Bosne i Hercegovine organizovala je u EU info centru u Sarajevu panel diskusiju "Bosna i Hercegovina i Evropska unija: Kako dalje?" koja je okupila predstavnike Evropske unije, stručnjake, analitičare, studente i predstavnike civilnog društva. Jedan od panelista bio je i Jasmin Hasić, izvršni direktor Fondacije HIA BiH.

HIA BiH team je učestvovao na dva eventa posvećena pravima mladih: **simpozij "Kako obrazovati studente o ljudskim pravima – izazovi i perspektive"**, koji su organizovali Pravni fakultet UNSA i ELSA BiH, uz podršku Konrad Adenauer Fondacije u BiH, te na **panel diskusiji "Povezivanje mladih Zapadnog Balkana"** u organizaciji EU info centra, u saradnji s Regionalnim uredom za saradnju mladih (RYCO) i Ministarstvom civilnih poslova Bosne i Hercegovine.

Humanity in Action BiH team na predavanju Theodora Merona

Predsjednik Međunarodnog rezidualnog mehanizma za krivične sudove Theodor Meron je u okviru svoje posljednje posjete kao predsjednika Mehanizma obišao je i Informativni centar o Međunarodnom krivičnom sudu za bivšu Jugoslaviju (MKSJ) u Sarajevu i održao je predavanje na temu "Mehanizam kao novi model međunarodnog krivičnog tribunala" kojem su prisustvovali predstavnici vlasti, pravosuđa, stručne i akademske zajednice kao i udruženja žrtava.

Sajam stipendija 2018

2018. godine sajam stipendija se održao na Pravnom fakultetu u Sarajevu gdje je, kao i prošlih godina, HIA BiH učestvovala i aktivno promovisala PDVIAGMM i Ljetni program. Mladi iz cijele BiH su imali priliku posjetiti više od 20 štandova na kojima su se predstavili poslodavci iz oblasti bankarstva, IT sektora, JU Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo, te predstavnici različitih organizacija i kompanija koje mladima nude praksu i stipendije.